

Nr 189.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1930 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till hospitalsbyggnader jämte en i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1930/1931 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 52 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till hospitalsbyggnader för budgetåret 1930/1931 beräkna ett extra reservationsanslag av 4,700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition, nr 150, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag, föreslagit riksdagen att

I) *dels* besluta, att vid den anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom ändring av det utav Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnet i Örebro, skola för en beräknad kostnad av högst 34,000 kronor vidtagas åtgärder för avledande av dagvatten m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för socialdepartementet i sagda statsrådsprotokoll förordad förslag,

dels ock, med ändring av vad 1929 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av berörda kasernetablissemnet i Örebro må utgöra högst 1,409,000 kronor;

II) besluta, att ombyggnad av första klasspaviljongerna vid Lunds hospital och asyl skall för en beräknad kostnad av högst 209,000 kronor utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i november 1927 uppgjorda ritningar, dock med iakttagande av viss av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad jämkning;

III) besluta, att vid Växjö hospital skola utföras ny- och ombyggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad förslag och för en beräknad kostnad av högst 3,807,600 kronor;

IV) besluta, att vid Vadstena hospital och asyl skola för en beräknad kostnad av högst 481,000 kronor utföras vissa ombyggnads- och ändrings-

arbeten i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad förslag; samt

V) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till hospitalsbyggnader för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,700,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Inledning.

I en inledning till propositionen har departementschefen till en början erinrat, att i propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlagts en *plan för anskaffande av nya platser för den statliga sinnessjukvården*, enligt vilken plan den rådande bristen på vårdplatser å de statliga sinnessjukanstalterna skulle fyllas medelst genomförande av ett i planen ingående byggnadsprogram.

Nämnda plan, som dock till sina detaljer icke vore att anse såsom definitiv utan endast avsåge att för statsmakterna klargöra det resultat, som de ansåge inom viss tid böra vinnas, tedde sig på följande sätt:

Anstalt	Platsantal		Kostnad kronor
	Sinnes- sjuka	Sinnes- slöa	
Utvidgning av Växjö hospital	460	—	2,760,000
Nytt hospital i Visby	200	—	2,200,000
Hospital vid Umeå	800	—	7,000,000
Upptagningspaviljong vid Umeåhospitalet	100	—	560,000
Omändring av Vänersborgs kaserner	572	286	2,525,000
Omändring av Jönköpings »	1,200	—	6,000,000
Nya paviljonger vid Hälsingborgs hospital	200	—	1,000,000
Nya platser vid äldre hospital	150	—	525,000
Övertagande av s. k. länsplatser vid äldre hospital	325	—	1,137,500
Psykiatrisk klinik i Lund	102	—	724,000
Kliniker i Stockholm och Uppsala	200	—	2,000,000
Omändring av Sala kaserner	—	380	1,264,000
Omändring av Örebro kaserner	—	360	1,354,000
Tillbyggnad av Piteå hospital	148	—	2,200,000
Hospital i Gävleborgs län	600	—	4,800,000
Större omändringsarbeten	—	—	3,500,000
	Summa 5,057	1,026	39,549,500

Från antalet platser för sinnessjuka	5,057
avginge till indragning avsedda platser å	
Malmö asyl	124
Visby hospital	63
Vadstena hospital	66
	253

Härefter återstode nyanskaffning av platser för sinnessjuka 4,804

Sammanlagda antalet hospitalsplatser för sinnessjuka skulle efter förslaget genomförande komma att uppgå till omkring 16,500.

Beträffande den tid, inom vilken denna plan skulle genomföras, ansåg departementschefen, att man tills vidare borde eftersträva platsbehovets fyllande inom en tid av 10 år.

I riksdagens skrivelse i frågan (nr 287 år 1928) uttalades, att det icke längre borde anstå med vidtagande av mera planmässiga åtgärder för fyllande av den starka bristen på platser å de statliga sinnessjukanstalterna, liksom ej heller med ordnande av frågan rörande vården av vuxna, vanartade sinnesslöa. Arbetet med ökande av antalet platser för nu ifrågasvarande vårdbehövande borde sålunda energiskt fortsättas och därvid bedrivnas efter en enhetlig plan. I fråga om tiden för planens genomförande yttrade riksdagen, att med hänsyn till det trängande behovet av ökat antal hospitalsplatser anskaffningen av dessa borde ske inom så kort tidsperiod, som omständigheterna medgåve, samt att därför, oaktat de stora kostnader som åsamkades statsverket för planens genomförande, tidsperioden syntes, så vitt då kunde bedömas, i enlighet med vad departementschefen förordat böra bestämmas till 10 år. Vad sedan angår grunddragen i det framlagda förslaget rörande sättet för platsanskaffningen anförde riksdagen, att riksdagen, såvitt då kunde bedömas, icke funnit anledning till erinran däremot. Riksdagen funne sig emellertid sakna anledning att närmare ingå på vad departementschefen yttrat i förevarande hänseende.

Det anslag, som för planens genomförande beviljades för budgetåret 1928/1929, uppgick till 3,500,000 kronor. Till fortsatta åtgärder för planens genomförande anvisades för budgetåret 1929/1930 ett anslag av 4,100,000 kronor.

Ordlandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa.

Innan departementschefen i nu förevarande proposition nr 150 ingått på behandling av vissa frågor, som sammanhånga med hospitalsbyggnadsplanens genomförande, har departementschefen angivit sin ståndpunkt till den inverkan på den ursprungliga byggnadsplanen, som ett av den s. k. kasernkommittén avgivet förslag rörande inrättande av anstalter för svårskötta obildbara sinnesslöa i Vaxholm och Lund kunde hava (sid. 7—15 i statsrådsprotokollet). Departementschefen har därvid som sin uppfattning uttalat, att det borde ankomma på staten att omhändertaga vården av de svårskötta obildbara sinnesslöa, vilka icke lämpligen kunde vårdas å kommunala anstalter av ena eller andra slaget och som icke heller hörde hemma på sinnessjukhusen, samt att anordna för detta ändamål erforderliga anstalter. Emellertid har departementschefen på anförda skäl förklarat, att han icke för närvarande vore beredd att taga ställning till kasernkommitténs förslag om inrättande av sinnesslöanstalter i Vaxholm och Lund.

Preliminär byggnadsplan för återstoden av byggnadsperioden.

Departementschefen har härefter (sid. 15—19 i statsrådsprotokollet) avhandlat frågan om preliminär byggnadsplan för återstoden av byggnadsperioden och därvid uttalat, att utförandet av de byggnadsföretag, som erfordrades för statens övertagande av vårderna om de svårskötta obildbara sinnesslöa, borde, bland annat på grund av det samband kasernkommitténs förslag i ämnet ägde med frågor om ersättning till därav berörda städer i anledning av förluster på grund av den år 1925 beslutade nedskrivningen av försvarsorganisationen, till tiden sammanfalla med genomförandet av 1928 års hospitalsbyggnadsplan, och då nämnda byggnadsföretag hade ett denna plan närliggande syfte, vore det uppenbart, att de båda grupperna av byggnadsföretag borde betraktas såsom ett helt, så att sinnesslöanstalternas uppförande komme att ingå som led i hospitalsbyggnadsplanen.

Beträffande sin uppfattning om huru, såvitt för närvarande kunde bedömas, hospitalsbyggnadsplanen i sitt med de båda sinnesslöanstalternas utvidgade skick borde i sina huvuddrag fullföljas, såvida icke särskilda omständigheter föranledde avvikelser, har departementschefen hänvisat till en inom socialdepartementet upprättad översikt, vilken såsom *bilaga* fogats till statsrådsprotokollet i ärendet liksom till utskottets förevarande utlåtande.

Härefter har departementschefen övergått att närmare behandla vart och ett av de byggnadsföretag, till vilka han ansett anslag böra utgå för nästa budgetår.

Omändring av Västmanlands trängkårs kasernetablisement i Sala till anstalt för manliga asociala imbecilla.

I propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande omändring av Västmanlands trängkårs kasernetablisement i Sala till anstalt för manliga asociala imbecilla.

I anledning av omförmälda proposition beslöt *riksdagen* (se riksdagens skrivelse nr 287), att nämnda kasernetablisement skulle för en beräknad kostnad av högst 1,264,000 kronor omändras till anstalt för manliga asociala imbecilla, avsedd för minst 370 vårdplatser, i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström den 7 april 1927 upprättade och i vissa delar den 20 december samma år omarbetade ritningar, i sistnämnda delar betecknade med alternativ II, dock med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen i propositionen angivna jämkningar, samt att förty det för nämnda anstalt avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — med undantag dels av en förrådsbyggnad, som enligt upprättat förslag till avtal med staden Sala i anledning av trängkårens upphörande skulle tillfalla staden, dels ock av två andra av departementschefen angivna förrådsbyggnader — skulle från och med den 1 juli 1928 överföras från försvarsväsendet.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 220 till 1929 års riksdag gjord framställning beslöt sedermera sistnämnda års riksdag (se riksdagens skrivelse nr 288) dels att vid ifrågavarande anstalt skulle för en beräknad kostnad av högst 83,000 kronor anordnas tvättinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen förordat förslag, dels ock, med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av berörda kasernetablissemment i Sala finge utgöra högst 1,367,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag skall för ändamålet för nästa budgetår under anslaget till hospitalsbyggnader beräknas ett belopp motsvarande skillnaden mellan sistnämnda belopp och det belopp av tillhoppa 1,150,000 kronor, som redan för ändamålet ställts till förfogande, eller alltså 217,000 kronor.

Omändring av Svea trängkårs kasernetablissemment i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla.

I propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande omändring av det av Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemmentet i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla.

Riksdagen beslöt i anledning härav (se riksdagens skrivelse nr 287), att berörda kasernetablissemment skulle för en beräknad kostnad av högst 1,354,000 kronor omändras till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, avsedd för minst 350 vårdplatser, i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström den 27 maj 1927 upprättade och i vissa delar den 20 december samma år omarbetade ritningar, i sistnämnda delar betecknade med alternativ II, dock med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen och riksdagen angivna jämkningar, samt att förty det för anstalten avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — dock med undantag av en exercisbyggnad, som omförmälts i § 12 av en mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Örebro stad, å andra sidan, den 17 och den 25 maj 1927 ingången överenskommelse — skulle från och med den 1 juli 1928 överföras från försvarsväsendet.

På därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 220 till 1929 års riksdag gjord framställning beslöt därefter nämnda års riksdag, med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av Örebroetablissemmentet finge — med hänsyn till framlagt förslag om komplettering av maskinell utrustning i kök och tvätt m. m. — utgöra högst 1,375,000 kronor (se riksdagens skrivelse nr 288).

Då Örebroanstalten beräknats vara fullbordad före utgången av år 1930 och då för byggnadsföretaget hittills anvisats sammanlagt 1,050,000 kronor, skulle alltså för företagets slutförande för budgetåret 1930/1931 krävas återstoden av det belopp, vartill totalkostnaderna beräknats, eller (1,375,000 — 1,050,000) 325,000 kronor.

Emellertid har byggnadsstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställt utredning rörande behovet av anordningar för avledande av dagvatten vid Örebroanstalten samt framlagt förslag till dagvatten- och täckdikesledningar inom området för anstalten.

Kostnaderna för genomförande av detta förslag, som av departementschefen tillstyrkts, hava genom iakttagande av vissa förenklingar ansetts kunna bestämmas till 34,000 kronor.

På grund härav har den av riksdagen fastställda högsta kostnadssiffran för Örebroanstaltens inrättande, 1,375,000 kronor, föreslagits att höjas med 34,000 kronor eller till 1,409,000 kronor.

Då Örebroanstalten, som nämnts, är avsedd att vara färdig före utgången av innevarande kalenderår, hava de medel, som erfordras för byggnadsarbetenas slutförande, ansetts bära i sin helhet anvisas för nästa budgetår. För ändamålet har därför beräknats ett belopp av (325,000 + 34,000) 359,000 kronor.

Vissa ombyggnadsarbeten vid Uppsala hospital och asyl.

I propositionen nr 220 till 1929 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte besluta, att vid Uppsala hospital och asyl skulle för en beräknad kostnad av högst 234,500 kronor anordnas W. C.-anläggning inom vissa byggnader i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen förordat förslag.

Denna hemställan bifölls av *riksdagen* (se riksdagens skrivelse nr 288).

För ifrågavarande ändamål har Kungl. Maj:t ställt ett belopp av högst 60,000 kronor till medicinalstyrelsens förfogande.

I 1926 års *statsverksproposition*, femte huvudtiteln, punkt 56, föreslog Kungl. Maj:t 1926 års riksdag att dels medgiva, att utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl finge i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i juni 1924 uppgjorda ritningar utföras för en beräknad kostnad av 267,700 kronor, dels ock för ändamålet för budgetåret 1926/1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

I skrivelse den 5 juni 1926 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Med bifall till en i propositionen nr 220 till 1929 års riksdag gjord framställning medgav vidare nämnda års riksdag, att i det av 1926 års riksdag godkända förslaget beträffande utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl finge vidtagas jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i propositionen förordat, ävensom att sammanlagda kostnaden för ifrågavarande utvidgningsarbeten finge utgöra högst 384,000 kronor.

Den del av den för byggnadsföretaget beräknade totalkostnaden av 384,000 kronor, som ännu icke anvisats för ändamålet, utgör 116,300 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag skulle för byggnadsarbeten vid Uppsala hospital och asyl under nästa budgetår erfordras, för

W. C.-anläggningen (234,500—60,000) 174,500 kronor och för utvidgningen av köksbyggnaden 116,300 kronor eller tillhoppa 290,800 kronor.

Sinnessjukhuset vid Umeå.

I förenämnda proposition nr 220 till 1929 års riksdag framlades förslag om uppförande av ett nytt hospital vid Umeå. Kungl. Maj:ts framställning i ämnet var grundad på utredning och förslag av medicinalstyrelsen samt gick ut på att riksdagen måtte besluta, att en för 918 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt skulle, för en beräknad kostnad av högst 7,650,000 kronor, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i december 1928 och januari 1929, beträffande en i förslaget ingående upptagningspaviljong i november 1927, upprättade ritningar, dock med iakttagande av vissa av departementschefen i propositionen förordade jämkningar, uppföras på det å en av t. f. distriktslantmätaren Georg Tillgren år 1925 sammanställd och kompletterad karta med bruten blå linje och bokstäverna A—B—C—D—E—F—G—H—A angivna området av kyrkoherdebostället $\frac{61}{64}$ mantal krono Kyrkobordet nr 1 och komministerboställena tillhoppa $\frac{3}{16}$ mantal krono Kyrkobordet nr 2 ävensom lägenheten Kyrkoplatsen nr 1, allt i Umeå socken.

Kungl. Maj:ts förslag, beträffande vars innehåll må hänvisas till nyssnämnda proposition, blev av riksdagen bifallet (se riksdagens skrivelse nr 288).

Av det till hospitalsbyggnader för budgetåret 1929/1930 begärda och av riksdagen beviljade beloppet beräknades i propositionen ett belopp av 200,000 kronor för påbörjandena av arbetena vid hospitalet.

Sedan vissa modifikationer företagits i den för Umeåhospitalet utarbetade byggnadsplanen, innebärande bland annat att byggnadsarbetena vid Umeåanstalten skulle så bedrivas, att en mindre del av byggnadsanslaget erfordrades först under budgetåret 1934/1935, har i Kungl. Maj:ts förevarande proposition för arbetenas fortsättande under nästkommande budgetår under anslaget till hospitalsbyggnader beräknats ett belopp av 1,200,000 kronor.

Sinnessjukhuset i Jönköping.

I propositionen nr 220 till 1929 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen besluta, att det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasern-etablissemnet i Jönköping skulle för en beräknad kostnad av högst 6,750,000 kronor — däri inräknade utgifter för inlösen av vissa Kungl. Maj:t och kronan icke tillhöriga byggnader och annan egendom — omändras till en för 1,220 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström upprättade, den 18 juni 1928 och den 1 februari 1929 dagtecknade ritningar, märkta respektive »Kungl. Medicinalstyrelsen 1928» och »Kungl. Medicinalstyrelsen 1929», dock med iakttagande av vissa utav departementschefen i propositionen angivna jämkningar, samt att förty det för nämnda anstalt enligt av departementschefen

förordat förslag avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — med undantag av vissa av departementschefen omförmälda förrådsbyggnader — skulle från och med den 1 juli 1929 överföras från försvarsväsendet.

Kungl. Maj:ts framställning i ämnet var grundad på utredning och förslag av kasernkommittén. Kungl. Maj:ts förslag, rörande vars närmare innehåll må hänvisas till nyssnämnda proposition, blev av riksdagen till alla delar godkänt (se riksdagens skrivelse nr 288).

Av det anslag till hospitalsbyggnader, som anvisades för budgetåret 1929/1930, var ett belopp av 160,000 kronor avsett för Jönköpingsanstalten. Beloppet skulle enligt propositionen användas dels för bestridande av kostnaderna för kasernkommitténs och medicinalstyrelsens utredningar angående omändringar av kasernetablissemnet, dels för inlösen av vissa byggnader, dels ock för byggnadsarbetenas fortsatta förberedande.

Byggnadsstyrelsen har nu på anförda skäl föreslagit, att arbetena vid etablissemnet, som enligt föreskrift skulle vara färdiga den 1 juli 1934, måtte få bedrivas på sådant sätt, att byggnadstiden kunde begränsas till omkring 3 år. Då arbetena skulle påbörjas under våren 1930, borde byggnadsföretaget fullbordas redan hösten 1933. Enligt byggnadsstyrelsens mening borde byggnadskostnaderna jämnt fördelas å de tre byggnadsåren och följaktligen det för budgetåret 1930/1931 erforderliga anslaget beräknas till tredjedelen av skillnaden mellan den beräknade totalkostnaden, 6,750,000 kronor, och det för budgetåret 1929/1930 anvisade anslaget å 160,000 kronor, eller i runt tal 2,200,000 kronor. ¶

Departementschefen har anslutit sig till byggnadsstyrelsens förslag men ansett tillräckligt, att för nästa budgetår beräknades ett belopp av 2,100,000 kronor.

Ombyggnad av första klass paviljongerna vid Lunds hospital och asyl.

Vid Lunds hospital och asyl finnas två s. k. första klass paviljonger, av vilka en är avsedd för manliga och en för kvinnliga patienter. Vardera av dessa paviljonger, vilka båda äro byggda i två våningar, innehåller dels en avdelning för vård av 15 sjuka i första betalningsklassen, dels ock en s. k. öppendörravdelning för vård av 12 rekonvalescenter, tillhörande den allmänna betalningsklassen. Den förra avdelningen omfattar hela övre våningen och en del av bottenvåningen, medan den senare avdelningen upptager återstoden av bottenvåningen.

Paviljongerna, som äro uppförda i samband med hospitalets tillkomst i slutet av 1870-talet, hava, sedan de tagits i bruk, icke undergått någon mera genomgripande ändring i byggnadshänseende och äro sedan länge i flera avseenden otidsenliga.

Vid olika tillfällen har därför fråga väckts om omändring av paviljongerna.

Med skrivelse den 20 december 1929 har *medicinalstyrelsen* överlämnat förnyat förslag till ombyggnad av ifrågavarande paviljonger.

Förslaget har, efter av förutvarande överläkaren vid Lunds hospital och asyl, professorn V. Wigert utarbetat program, uppgjorts av arkitekten C. Westman under medverkan av ingenjören H. Theorell för värmeledningsarbeten, aktiebolaget Vatten och Värme Carl Holmberg samt ingenjören Theorell för sanitära anläggningar samt maskinmästaren vid hospitalet P. Hammarberg och överingenjören T. Holmgren för elektriska installationsarbeten.

Kostnaderna för de ifrågavarande ombyggnadsarbetena hava enligt en av arkitekten C. Westman den 15 augusti 1929 uppgjord sammanställning beräknats sålunda.

Byggnadskostnad enligt kaptenen Henriksson	kronor	82,000
Värmeledning enligt ingenjören Theorell	»	45,300
Sanitetsanläggning enligt ingenjören Theorell	»	30,000
Efterlagning för sanitetsanläggningen enligt anstaltens sysslo- man	»	3,000
Elektrisk anläggning enligt maskinmästaren Hammarberg ...	»	6,800
Arkitekt- och kontrollantarvoden och oförutsett	»	13,150
		Kronor 180,250

Därtill för utvändiga kulvertar och kulvertledningar, med an- slutning till överläkarebostaden och utbyte i panncentra- len av expansionskärl mot en hydrofor med luftpump en- ligt ingenjören Theorell	»	28,750
		Summa kronor 209,000

Över föreliggande förslag hava av *medicinalstyrelsen* infodratts yttranden från t. f. överläkaren H. Sjöbring, från direktionen för hospitalet samt från byggnadsstyrelsen.

Departementschefen har uttalat, att det av *medicinalstyrelsen* i ämnet framlagda förslaget syntes honom vara av beskaffenhet att kunna i huvudsak godkännas. Han förutsatte därvid, att i förslaget komme att vidtagas de smärre ändringar, vilka kunde föranledas av t. f. överläkaren Sjöbrings uttalanden eller vilka eljest visade sig ändamålsenliga och kunde genomföras, utan att totalkostnaden därigenom ökades. Mot den för arbetenas utförande beräknade kostnaden av 209,000 kronor hade någon anmärkning ej blivit framställd, och icke heller departementschefen hade något att erinra däremot. För påbörjande av nämnda arbeten har i enlighet med *medicinalstyrelsens* förslag ansetts böra för nästa budgetår beräknas ett belopp av 100,000 kronor.

Ny- och ombyggnader vid Växjö hospital.

Växjö hospital är beläget omkring 2 kilometer i sydostlig riktning från Växjö stad. Hospitalet omfattar för närvarande 404 vårdplatser. Av dessa äro 100

bellägnad i en för män avsedd kriminalavdelning, 40 i en Kronobergs och Blekinge län tillhörig s. k. upptagningspaviljong och 34 i en öpendörrpaviljong för lugna manliga patienter. Återstående 230 platser äro fördelade på två större sjukvårdsbyggnader.

Å sid. 37—40 i statsrådsprotokollet har lämnats en redogörelse för de förslag om utvidgning av Växjö hospital, som under senare år varit föremål för Kungl Maj:ts och riksdagens behandling, till vilken redogörelse utskottet tillåter sig att hänvisa.

Med skrivelse den 25 januari 1930 har medicinalstyrelsen överlämnat anbefalld utredning rörande utvidgning av Växjöhospitalet och däri inledningsvis anför, att ett förslag till utvidgning uppgjorts redan under år 1927, vilket lagts till grund för det av styrelsen nu överlämnade men omarbetats med hänsyn till utvecklingen av den moderna arbetsterapien och det alltmera framträdande kravet på avdelningar vid sinnessjukhusen för nyinsjuknade ömtåliga patienter. Förslaget avser i sitt nuvarande skick, jämte *utvidgning med 480 platser*, även erforderliga anordningar för *hospitalets förseende med vatten* samt för *förbättrande av dess spillvattenavledning*. Styrelsen meddelar även, att styrelsen vid förslagets utarbetande biträttats av överinspektören för sinnessjukvården E. Göransson, hospitalsöverläkarna A. Granholm och E. Lauritzen samt av styrelsens arkitekt C. Westman, av arkitekten A. Wiman, vilken uppgjort ritningar och kostnadsberäkningar beträffande byggnadsarbetena, av ingenjören H. Theorell beträffande ångpanne- och värmeledningsanläggningen samt den maskinella utrustningen för kök och tvätt m. m., av ingenjören J. Bergström beträffande vatten- och avloppsledningsfrågorna samt av överingenjören T. Holmgren i fråga om de elektriska anläggningarna.

Innan styrelsen närmare ingått på förslaget, har styrelsen till belysande av förslagets förutsättningar lämnat vissa orienterande uppgifter angående hospitalet, sådant det för närvarande är inrättat. Dessa återfinnas å sid. 41 i statsrådsprotokollet.

Efter en redogörelse rörande planen för de nu föreslagna utvidgningsarbetena (sid. 41—44 i statsrådsprotokollet) har medicinalstyrelsen meddelat, att antalet vårdplatser, efter föreslagen utvidgning skulle — oberäknat reservplatser men inräknat de 40 platser, vilka tills vidare disponerades av Kronobergs och Blekinge läns landsting — utgöra

å <i>mansavdelningen</i>	
i befintliga byggnader	304
i nybygggnad	50
	354
å <i>kvinnoavdelningen</i>	
i nybyggnader	430
å <i>kriminalavdelningen</i>	100
	<hr/>
	Summa 884.

Ökningen i sjukhusets nuvarande platsantal skulle alltså utgöra 480.

Styrelsen påpekar, att — om kriminalavdelningen frånräknades — plats-siffran för kvinnor skulle bliva något större än den för män men att denna skillnad uppvägdes genom den betydande överlägsenhet i antalet manliga sjuka, som förefunnes vid den med hospitalet sammanhörande familjevården i Korsberga.

Å sid. 44—50 har redogörelse lämnats för de föreslagna nya och omändrade byggnaderna, plan för uppvärmning, ångdrift, köks- och tvättinrättning ävensom förslag till vatten-, avloppsledningars och elektriska anläggningars anordnande.

Medicinalstyrelsen har framlagt följande sammanställning av kostnadsberäkningarna för utförande av de föreslagna arbetena, *frånsett* arbetena för avloppsledningsanordningar inom det äldre hospitalsområdet.

Byggnadskostnader (enligt arkitekten Wiman).

	K r o n o r	
Paviljong A	323,000	
» B	323,000	
» C	380,000	
Administrationsbyggnad	231,000	
Öppendörrpaviljong	68,000	
Bostad för läkare m. fl.	65,000	
Upptagningspaviljong	343,000	
Portvaktstuga	15,000	
Samlingssalsbyggnad (festsal)	70,500	
Till- och ombyggnad av köks- och tvättbyggnad	144,000	
Till- och ombyggnad av ångcentralen	43,500	
Promenadgårdar och soltält	29,000	
Kulvertar	41,000	
Arkitektarvoden, kontroll och oförutsett	104,000	2,180,000
<i>Värmeledningar m. m.</i> (enligt ingenjören Theorell)		597,000
<i>Vatten- och avloppsledningar</i> för nyanläggningarna (enligt ingenjören Bergström)		652,600
<i>Elektriska anläggningar</i> (enligt överingenjören Holmgren)		174,000
	Summa kronor	3,603,600

Över förslagen till de i sammanställningen upptagna arbetena och därtill hörande kostnadsberäkningar har *byggnadsstyrelsen* den 19 december 1929 avgivit yttrande. Däri har styrelsen förklarat sig icke hava något att erinra mot de föreliggande ritningarna. Däremot vore enligt styrelsen kostnaderna i allmänhet väl knappt beräknade. Detta vore i synnerhet fallet beträffande de tre vårdpaviljongerna, upptagningspaviljongen och panncentralen. Med hänsyn härtill har byggnadsstyrelsen föreslagit en höjning av den beräknade totalkostnaden med 124,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har sedermera anfört, att styrelsen icke funnit anledning att motsätta sig den av byggnadsstyrelsen sålunda föreslagna höjningen av den beräknade kostnaden.

Till den förut angivna kostnadssumman bör enligt medicinalstyrelsen läggas kostnaden för en av styrelsen förordad anslutning till det föreslagna reningsverket av spillvattenavloppet för byggnader inom det äldre hospitalsområdet, vilken kostnad av Bergström beräknats till 80,000 kronor.

Totalkostnaderna för de av medicinalstyrelsen föreslagna anläggningarna hava i följd härav av styrelsen beräknats till (3,603,600 + 124,000 + 80,000) 3,807,600 kronor.

Beträffande det sålunda beräknade kostnadsbeloppet har styrelsen ytterligare anfört följande.

Då den genom den föreslagna utvidgningen vunna ökningen i sjukhusets platsantal utgjorde 499, eller — med frånräknande av reservplatserna — 480, skulle, med en fördelning av nämnda totalkostnad 3,807,600 kronor på dessa platser, kostnaden per plats utgöra omkring 7,630, respektive 7,932 kronor.

En dylik beräkning vore emellertid i avsevärd mån missvisande, enär betydande belopp avsåge anläggningar, som skulle bli för hela den utvidgade anstalten, med dess inemot 900 platser, gemensamma. Så vore bland annat förhållandet med anordningarna för anstaltens försende med vatten från Växjö stad, med uppförandet av samlingsallsbyggnaden och bottenvåningen av administrationsbyggnaden, med moderniseringen av kök och tvätt och med anläggningen av reningsverk för spillvattnet. Vidare berörde en inom totalkostnadsbeloppet upptagen anläggning, nämligen anslutningen av det nuvarande hospitalets avloppsledningar till det nya reningsverket, utslutande den äldre delen av anstalten.

Å sid. 52 och 53 i statsrådsprotokollet har redogjorts för av medicinalstyrelsen lämnade uppgifter angående *dels* engångskostnaderna utöver utgifterna för utförandet av byggnads- m. fl. anläggningar, *dels ock* driftkostnaderna. Vidare har återgivits ett uttalande av medicinalstyrelsen rörande läkarorganisationen vid det utvidgade sjukhuset.

Medicinalstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* medgiva, att ny- och ombyggnader vid Växjö hospital för ökning av anstaltens sjukplatser till ett antal av 884 samt åtgärder för förbättrande av hospitalets vatten- och avloppsledningar finge i huvudsaklig överensstämmelse med det av styrelsen framlagda förslaget utföras för en beräknad kostnad av 3,807,600 kronor, *dels ock* för påbörjande av sagda arbeten för budgetåret 1930/1931 anvisa ett belopp av 500,000 kronor.

Tillika har medicinalstyrelsen, under förutsättning att berörda framställning bleve av Kungl. Maj:t och riksdagen bifallen och under hänvisning till ett av stadsfullmäktige i Växjö meddelat beslut den 23 december 1929, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga medicinalstyrelsen att med stadsfullmäktige i Växjö uppgöra avtal om leverans av vatten till Växjö hospital i enlighet med de i berörda beslut angivna grunder.

Departementschefen har i detta ärende anfört följande:

»Såsom framgår av det föregående, hava statsmakterna vid flera tillfällen uttalat sig för att en utvidgning av Växjö hospital bör komma till stånd. Medan emellertid enligt det år 1917 utarbetade och av 1918 års riksdag i sina huvuddrag gillade förslaget det totala platsantalet efter utvidgningen

skulle bliva allenast 761, skall detsamma enligt nu föreliggande förslag bliva 884. Sistnämnda antal innebär en ökning av det nuvarande platsantalet med 480. Denna ökning överensstämmer emellertid, som förut anförts, i huvudsak med beräkningarna i 1928 års plan för anskaffande av nya vårdplatser vid sinnessjukhusen, och jag har intet att erinra mot det föreslagna platsantalet.

Även med avseende å sättet för anstaltens utvidgning skiljer sig nu förevarande förslag i avsevärd mån från det äldre förslaget. Angående orsakerna härtill, vilka endast delvis sammanhånga med det ökade platsantalet, har medicinalstyrelsen lämnat en ingående motivering, till vilken jag i allt väsentligt kan ansluta mig. Jag biträder därför även i denna del styrelsens förslag.

Beträffande vissa punkter i förslaget synes ett närmare uttalande från min sida vara påkallat. Sålunda vill jag med anledning av medicinalstyrelsens förslag om uppförande av en särskild *upptagningspaviljong* erinra, att dylika paviljonger i stor utsträckning äro avsedda för vård av nyinsjuknade patienter, som befinna sig i sådant tillstånd, att utsikterna för förbättring och tillfrisknande äro jämförelsevis stora, och att därför dessa byggnader äro av den största betydelse för en rationell sinnessjukvård. På dessa skäl förordade jag förra året inrättande av dylika avdelningar vid de blivande sinnessjukanstalterna vid Umeå och i Jönköping. I överensstämmelse härmed anser jag böra förorda styrelsens förslag i denna del jämväl beträffande Växjöanstalten, oaktat detsamma medfört den konsekvensen, att någon paviljong för första klasspatienter icke nu kunnat medtagas i förslaget. Vad angår det föreslagna läget för upptagningspaviljongen har jag hyst någon tvekan, huruvida det i tillräcklig grad innebär den avskildhet, som är särskilt önskvärd beträffande ifrågavarande patientmaterial. Jag förutsätter emellertid, att medicinalstyrelsen skall äga frihet att vid ombyggnadsplanens närmare utförande därutinnan göra den omläggning, som kan befinnas möjlig och lämplig.

Vad beträffar sättet för *anstaltens förseende med vatten*, delar jag medicinalstyrelsens uppfattning om lämpligheten för hospitalets del av att avtal träffas med Växjö stad angående leverans av vatten från staden till hospitalet. Jag vill emellertid här understryka, att staden, såsom förut nämnts, gjort sitt erbjudande i ämnet beroende av att densamma erhåller Kungl. Maj:ts tillstånd att åtaga sig den ifrågasatta vattenleveransen ävensom att upptaga den ytterligare vattenmängd ur Helgasjön, som för sagda leverans kan finnas erforderlig. Detta villkor har uppställts med hänsyn därtill att staden jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 26 februari 1915 äger rätt att ur Helgasjön bortleda vatten allenast för stadens eget behov samt till en myckenhet av högst 2,200 kbm om dygnet samt staden för övrigt ansett, att angivna maximikvantitet måste helt reserveras för stadens egen förbrukning. Omförmälda avtal förutsätter alltså viss ändring av brevet den 26 februari 1915. Huruvida en dylik ändring kan äga rum, måste givetvis i annat sammanhang bliva föremål för vederbörlig granskning, som ännu

icke kunnat företagas. Då emellertid den vattenmängd, som erfordras för hospitalets behov, i förhållande till nämnda maximikvantitet är ganska obetydlig, torde man kunna förutsätta, att några svårigheter i berörda hänseende icke skola yppa sig. Här synes man därför kunna utgå från att ett avtal i ämnet kan komma till stånd.

Behovet av det föreslagna *reningsverket för spillvatten* från de nya hospitalsbyggnaderna synes mig vara klart ådagalagt. Likaså synes det uppenbart, att till detta reningsverk böra anslutas jämväl avloppsledningarna från byggnaderna inom det äldre hospitalsområdet, detta särskilt med tanke därpå att införande av vattenklosetter i sistnämnda byggnader under alla förhållanden förr eller senare lärer böra komma till stånd, men att detta icke låter sig göra med nuvarande avloppsförhållanden.

Med avseende å *kostnadsberäkningarna* har jag icke någon erinran att framställa mot medicinalstyrelsens senaste förslag, vilket ansluter sig till byggnadsstyrelsens i ämnet gjorda kalkyler. Till jämförelse må nämnas, att de godkända kostnadsberäkningarna för Umeå- och Jönköpingsanstalterna i jämförliga delar, särskilt vad angår de nya vårdpaviljongerna, genomgående uppvisa högre siffror än det föreliggande förslaget. Icke heller vad angår de uppskattade *kostnaderna för inventarier och drift* eller den beräknade *ökningen i personalbehovet* har jag någon anmärkning att framställa.

Vad angår de utrymmen, som beräknats för skilda ändamål, överensstämmer förslaget väsentligen med nämnda anstalter. Med tillfredsställelse bör konstateras, att i planen på olika sätt noga beaktats vikten av att i ordnat arbete kunna sysselsätta det stora flertalet av de vårdade.

Med anledning av vad medicinalstyrelsen anfört angående den blivande *läkarorganisationen vid anstalten* vill jag, ehuru anledning icke föreligger att i förevarande sammanhang upptaga denna fråga till närmare dryftande, uttala, att det synes mig klart, att den utvidgade Växjöanstalten bör — i likhet med vad som i 1930 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 51) förutsatts beträffande anstalter av motsvarande storlek — erhålla två överläkare, av vilka den ene bör såsom sjukhuschef handhava den administrativa ledningen.

På sålunda anförda skäl och med erinran om vad jag inledningsvis anfört rörande ordningen för genomförande av i hospitalsbyggnadsplanen ingående byggnadsföretag förordar jag, att medicinalstyrelsens förevarande förslag lägges till grund för framställning till riksdagen såsom nästa mera betydande steg till genomförande av berörda plan.

Vad angår det belopp, som erfordras för de föreslagna arbetenas påbörjande under nästa budgetår, synes mig detsamma kunna, utan att dröjsmål med anstaltens färdigställande därav föranledes, begränsas till 200,000 kronor.»

I detta sammanhang har departementschefen anmält en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 5 februari 1930 gjord framställning rörande lantbrukskolonien i Korsberga.

Departementschefen har därvid först i korthet redogjort för uppkomsten av nämnda koloni samt för de åtgärder för koloniens utvidgning, som tidigare vid olika tillfällen vidtagits eller föreslagits.

I anslutning till Växjö hospital finnes sedan lång tid tillbaka i Korsberga socken av Jönköpings län en koloni för familjevård åt sinnessjuka, vilken koloni efter hand utsträckts jämväl till angränsande socknar. De till denna koloni hörande patienterna äro utackorderade i enskilda hem men stå alltjämt under tillsyn av läkare vid hospitalet. Till familjevården hör även ett i Korsberga kyrkoby beläget centralhem, å vilket de utackorderade sjuka mottagas, när de på grund av kroppslig sjukdom äro i behov av vård eller på grund av tillfälligt psykiskt orostillstånd icke lämpligen kunna kvarstanna hos sitt värdfolk.

Genom brev den 11 april 1919 bemyndigade *Kungl. Maj:t* medicinalstyrelsen att under en tid av fem år, räknat från och med den 1 maj 1919, för Växjö hospitals räkning arrendera lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal Korsberga nr 1 Prästgård i Korsberga socken för anordnande av en lantbrukskoloni för sinnessjuka i anslutning till omförmälda familjevård. Genom brev den 14 december 1923 och den 27 november 1925 förlängdes detta bemyndigande, sist för en tid av högst tre år, räknat från och med den 14 mars 1926.

Med stöd av nämnda brev arrenderade medicinalstyrelsen ifrågavarande till kyrkofonden hörande löneboställe och inrättade därstädes den avsedda lantbrukskolonien. I arrendet ingick icke den i omedelbar närhet till bostället belägna, av kyrkoherden i Korsberga pastorat bebodda prästgården med därtill hörande mark och byggnader. Då koloniens patienter icke kunde erhålla bostad å det arrenderade området, förhyrde medicinalstyrelsen till bostad åt patienterna en kyrkoherden på platsen J. A. Lundh tillhörig, å prästgårdsområdet belägen flygelbyggnad till prästgården. Med hänsyn till den obetydliga storleken av nämnda flygelbyggnad, vilken allenast innehöll fem boningsrum, måste antalet patienter å kolonien begränsas till omkring 7.

Genom beslut den 18 januari 1929 förordnade *Kungl. Maj:t*, att prästgård för kyrkoherden i Korsberga pastorat skulle anordnas å stomhemmanet Korsberga Klockaregård, samt förklarade vidkommande den framtida användningen av de nuvarande prästgårdsbyggnaderna, att hinder icke mötte för länsstyrelsen i Jönköpings län att i samband med blivande ny utarrendering av lönebostället Korsberga Prästgården föreskriva, att det dittills varande prästgårdsområdet skulle från och med den 14 mars 1929 förenas med lönebostället och de förutvarande laga husen å prästgården tagas i anspråk för löneboställets behov.

Därefter bemyndigade *Kungl. Maj:t* med anledning av medicinalstyrelsens den 10 december 1928 gjorda framställning styrelsen att under en tid av två år, räknat från och med den 14 mars 1929, för Växjö hospitals räkning arrendera lönebostället jämte det därmed förenade prästgårdsområdet att användas för ifrågavarande lantbrukskoloni samt anbefalldes styrelsen att

fullfölja en genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1928 anbefalld utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill den fortsatta utredningen kunde anses böra föränleda.

Med stöd av nämnda bemyndigande har medicinalstyrelsen den 22 och 28 mars 1929 träffat avtal med länsstyrelsen i Jönköpings län angående arrende av ifrågakvarande löneboställe för tiden intill den 14 mars 1931.

Sedermåra har *medicinalstyrelsen* i förut omförmälda skrivelse av den 5 februari 1930 avgivit ny framställning i ämnet och därvid till en början uttalat, att styrelsen alltjämt vore av den uppfattningen, att den sinnessjukvårdsverksamhet, som utövades vid lantbrukskolonien i Korsberga, borde fortsättas, särskilt med hänsyn till det gagn, som därmed bereddes den till Korsberga hörande familjevården för sinnessjuka. En utvidgning av kolonien i enlighet med den ursprungliga planen till ett tjugotal sjukplatser skulle öka dess möjligheter att befördra familjevårdens intressen och vore i övrigt motiverad av de lokala förhållandena.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse vidare behandlat frågan, huruvida dispositionsrätten till det område och de byggnader, varav kolonien är i behov, bör förvärfvas genom inköp eller arrende samt redogjort för av styrelsen verkställda beräkningar rörande de årliga kostnader, som skulle uppkomma vid inköp respektive arrende av de av styrelsen i dess skrivelse angivna områdena. Styrelsen har härjämte uttalat sig angående personalbehovet för den utvidgade lantbrukskolonien samt rörande hittillsvarande och beräknade sjukvårdskostnader för dag och patient.

Medicinalstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* bemyndiga styrelsen att för en tid av ytterligare åtta år, räknat från och med den 14 mars 1931, arrendera det av styrelsen för närvarande på arrende innehavda, med förutvarande prästgårdsområde förenade lönebostället 1 $\frac{1}{4}$ mantal nr 1 Korsberga Prästgård i Korsberga socken av Jönköpings län för att där driva en utvidgad lantbrukskoloni för sinnessjuka i anslutning till Växjö hospital, *dels ock* bemyndiga styrelsen att av anslaget till hospital och asylor disponera ett belopp av 2,000 kronor för inlösen av pastoratets kyrkoherde enskilt tillhöriga, på nämnda boställes mark belägna byggnader.

Departementschefen har angivit sin ståndpunkt till förevarande fråga sålunda:

»Med anledning av vad sålunda förekommit ber jag att få framhålla, att enligt min mening den friare form av vård åt sinnessjuka, som tillämpas inom familjevården i Korsberga men även å lantbrukskolonien därstädes, synes vara av största betydelse. Kolonien torde vara ett nödvändigt komplement till den familjevård, i anslutning till vilken den anordnats. Jag anser därför, att nämnda koloni bör ej blott vidmakthållas utan även i föreslagen omfattning utvidgas. Angående sättet för denna utvidgning anser jag — i likhet med medicinalstyrelsen — övervägande skäl tala för att dispositionsrätten till för kolonien erforderliga områden förvärfvas genom att nuvarande arrendeavtal förlänges för viss kortare tid, som lämpligen synes kunna omfattas ytterligare 8 år. Genom en sådan anordning synes koloniens mark-

behov tills vidare bliva på ett tillfredsställande sätt tillgodosett, och statens myndigheter bliva i tillfälle att — innan de binda sig genom mera definitiva åtgärder — inhämta en värdefull erfarenhet av den utvidgade koloniverksamheten. Härigenom undviker man även att redan nu taga ställning till den ännu icke tillräckligt utredda frågan angående behovet av utvidgning av det i Korsberga belägna centralhemmet. Även ur ekonomisk synpunkt synes en förlängning av nuvarande arrendeavtal vara den bästa lösningen. I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört har jag för avsikt att framdeles i annat sammanhang tillstyrka bifall till medicinalstyrelsens nu föreliggande förslag. De ökade personalkostnaderna liksom även utgifterna för inlösen av vissa hus äro icke av den storleksordning, att de inverka på beräkningen av anslaget för nästa budgetår till hospital och asyl.»

Ombyggnads- och ändringsarbeten vid Vadstena hospital och asyl.

Vadstena hospital är avsett för vård av 788 sinnessjuka och består av två skilda huvudavdelningar, belägna på avsevärt avstånd från varandra.

Den ena av dessa avdelningar, förlagd till södra delen av staden och vanligen kallad asylen, inrättades i början av 1890-talet genom förändring av en större fabriksbyggnad. Den inrymmer 392 platser för män, tillhörande allmänna betalningsklassen.

Den andra avdelningen, belägen i norra delen av staden, utgöres av det äldre hospitalet och omfattar, bland annat, det forna nunneklostret samt användes för vård dels av kvinnor i allmänna betalningsklassen till ett antal av 374, dels av manliga och kvinnliga sjuka i första betalningsklassen till ett antal av 22.

De för kvinnor i allmän betalningsklass avsedda 374 platserna äro fördelade sålunda:

1. Två sammanbyggda klosterbyggnader	185 platser.
2. En T-formig byggnad, medelst en sammanbindningsgång förenad med ena klosterbyggnaden, benämnd T-paviljongen	31 »
3. Ett byggnadskomplex, beläget på andra sidan av Hospitalsgatan och kallat B-paviljongen	158 » .

De första betalningsklassen tillhörande sjuka äro förlagda i några äldre byggnader, en för kvinnor, belägen i klosterparken, och två för män invid den förut nämnda B-paviljongen. Vissa lägenheter i dessa byggnader hava under de senare åren apterats för andra ändamål, utan att det totala platsantalet vid anstalten därigenom minskats.

Anstaltens byggnader för kök och tvätt äro i likhet med dess vattenverk med flera ekonomianläggningar belägna i klosterparken och genom ett décauvillespår satta i förbindelse med asylen.

Frågan om nybyggnads- och ändringsarbeten vid Vadstena hospital och asyl har länge varit aktuell.

I skrivelse den 7 januari 1930 har medicinalstyrelsen framlagt förslag till nybyggnads- och ändringsarbeten vid omförmälda anstalt, omfattande dels uppförande av nybyggnad för kök, tvätt och ångcentral, dels ändrings- och reparationsarbeten i den s. k. T-paviljongen och dels anläggning av nytt vattenverk.

Medicinalstyrelsen har vidare på departementschefens anmodan i särskild skrivelse framlagt ett alternativt förslag, enligt vilket för närvarande allenast skulle komma till utförande ändrings- och reparationsarbeten å T-paviljongen samt anläggning av nytt vattenverk, varemot någon ny ekonomibygnad icke nu skulle uppföras. I statsrådsprotokollet har först redogjorts för medicinalstyrelsens med dess skrivelse den 7 januari 1930 framlagda förslag, det s. k. huvudförslaget, samt därefter behandlats alternativförslaget.

De sammanlagda kostnaderna enligt alternativförslaget hava av medicinalstyrelsen beräknats sålunda.

Ändrings- och reparationsarbeten inom T-paviljongen.

Byggnadsarbeten inklusive arbeten för pannanläggningen	42,800	
Värmeledning med tillhörande pannanläggning	28,000	
Vatten- och avloppsledningar	17,200	
Elektrisk anläggning	3,000	
Arkitekt- och kontrollantarvoden, administration och oförutsett	7,500	98,500
<i>Nytt vattenledningsverk</i>		382,500
		<u>Summa kronor 481,000</u>

Departementschefen har anfört:

»Det lär vara ostridigt, att förhållandena vid Vadstena hospital och asyl i åtskilliga hänseenden äro bristfälliga och att därför nämnda anstalt är i starkt behov av modernisering och förbättring. Av medicinalstyrelsens framställning i ämnet torde ock framgå, att det i och för sig skulle vara särdeles önskvärt, att samtliga de i styrelsens huvudförslag upptagna arbetena nu kunde komma till stånd. Med hänsyn till nödvändigheten att för de närmaste budgetåren hålla kostnaderna för hospitalsbyggnaderna inom den ram, som överensstämmer med planen för dessa byggnader och inledningsvis närmare angivits, anser jag mig, såsom redan i den allmänna översikten antytts, dock icke för närvarande kunna tillstyrka uppförandet av den föreslagna ekonomibygnaden utan inskränker mig till att förorda de arbeten, vilka av styrelsen upptagits i dess alternativförslag och vilka synts även mig vara de, som i första hand böra komma till utförande. Det nuvarande vattenverkets underhålliga beskaffenhet gör en omläggning därav nödvändig, och genom den föreslagna ombyggnaden av T-paviljongen kan man för en jämförelsevis obetydlig kostnad erhålla väsentligt förbättrade vårdmöjligheter. Mot den av medicinalstyrelsen för dessa arbeten beräknade kostnadssumman av sammanlagt 481,000 kronor synes mig intet vara att erinra. Vad särskilt beträffar de kostnader, vilka föranledas av det nya vattenlednings-

verket, vill jag framhålla att — på sätt redan framgår av det föregående — statsverket enligt gällande avtal med Vadstena stad äger möjlighet att genom höjning av vattenavgiften erhålla ersättning av staden för den del av kostnaderna, som med hänsyn till den rikligare och bättre vattenleveransen skuligen kan anses böra belöpa å staden. En ändring i sådant hänseende av berörda avtal torde i händelse av bifall till förevarande förslag böra genom medicinalstyrelsens försorg genomföras.»

Departementschefen har alltså tillstyrkt, att vid Vadstenaanstalten finge i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens alternativförslag för en beräknad kostnad av högst 481,000 kronor dels utföras ändrings- och reparationsarbeten i den s. k. T-paviljongen, dels ock anläggas ett nytt vattenledningsverk. Av förenämnda summa har för nästa budgetår beräknats ett belopp av 200,000 kronor, att utgå av ifrågavarande anslag.

I detta sammanhang har erinrats att i medicinalstyrelsens år 1927 framlagda plan för anskaffande av vårdplatser åt sinnessjuka räknats med en *minskning av platsantalet å Vadstenaanstalten* med 66. Anledningen härtill vore den, att styrelsen förutsatt, att vissa av anstalten för sjukvårdsändamål använda utrymmen inom de gamla klosterbyggnaderna skulle komma att upplätas till Birgittastiftelsen. Denna fråga hade nu fått sin lösning, i det att så skett, dock i mindre utsträckning än som tidigare avsetts. Genom beslut den 21 februari 1930 hade nämligen Kungl. Maj:t medgivit, att till nämnda stiftelse finge överlämnas dispositionsrätten till en del av nämnda utrymmen. En följd härav komme att bliva, att platsantalet vid anstalten minskades med 36.

Sammanfattning.

Departementschefen har slutligen lämnat en kort sammanfattning rörande det *antal vårdplatser*, som skulle vinnas efter genomförande av hittills beslutade eller nu föreslagna byggnadsföretag, vilka avses i planen för anskaffande av ytterligare platser för den statliga sinnessjukvården. Härvid har för fullständighetens skull medtagits den av 1928 års riksdag beslutade psykiatriska kliniken i Lund, ehuru särskilt anslag för uppförande av denna inrättning anvisats å riksstaten.

Antalet beräknade vårdplatser för sinnessjuka och sinnesslöa å nu avsedda anstalter framgår av följande sammanställning, i vilken jämförelse gjorts mellan å ena sidan det beräknade platsantalet enligt medicinalstyrelsens plan för anordnandet av ytterligare sinnessjukvårdsplatser och å andra sidan de beräkningar, som legat till grund för av statsmakterna fattade beslut eller nu framlagda förslag. Därvid har anmärkts, att genom utvidgningen av Piteå hospital antalet platser därstädes kunnat ökas med 170 mot det ursprungligen beräknade antalet 148.

Anstalt	Antal platser			
	enligt medicinalstyrelsens plan		enligt tidigare beslut eller nu framlagda förslag	
	sinnessjuka	sinnesslöa	sinnessjuka	sinnesslöa
Piteå (utvidgning).....	148	—	170	—
Sala	—	323	—	370
Örebro	—	323	—	350
Vänersborg	566	283	587	283
Umeå	880	—	918	—
Psykiatrisk klinik i Lund	100	—	102	—
Jönköping	1,200	—	1,220	—
Växjö (utvidgning)	460	—	480	—
	3,354	929	3,477	1,003
	4,283		4,480	

Enligt medicinalstyrelsens plan skulle vidare antalet vårdplatser vid Vadstena hospital och asyl minskas med 66. Såsom förut nämnts kommer enligt Kungl. Maj:ts den 21 februari 1930 meddelade beslut minskningen att inskränka sig till 36 platser. Å andra sidan kommer vid bifall till det i det föregående omförmälda förslaget angående ombyggnads- och ändringsarbeten vid nämnda anstalt platsantalet därstädes att ökas med 12. I förhållande till 1927 års plan innebär detta alltså en sammanlagd ökning av (30 + 12) 42 platser. I förhållande till nuvarande antal blir det däremot en minskning av (30 — 12) 18 platser.

Efter genomförande av de byggnadsföretag, som hittills beslutats eller beträffande vilka förslag nu framlagts, skulle — fränsett anstalten i Vadstena — finnas sammanlagt 4,480 nya vårdplatser, därav 3,477 för sinnessjuka och 1,003 för sinnesslöa. Då en stor del av sist avsedda platser komma att upptagas av patienter, som nu vårdas å sinnessjukanstalter, kan ökningen av antalet för sinnessjuka disponibla platser väntas bliva avsevärt större, än den nyss anförda siffran anger.

Vad angår *kostnaderna* för ifrågavarande byggnadsarbeten, hava dessa kostnader enligt redan fattade beslut, respektive av departementschefen förordade förslag, beräknats till sammanlagt 26,669,700 kronor.

Såsom av det föregående framgår, har i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag beräknats ett extra reservationsanslag för nästkommande budgetår av 4,700,000 kronor.

I enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet vid behandlingen av de särskilda byggnadsföretagen anført skulle anslagsbeloppet för nästa år kunna beräknas på följande sätt:

Anstalten i Sala	kronor	217,000
» i Örebro	»	359,000
Uppsala hospital och asyl	»	290,800
Hospitalet vid Umeå	»	1,200,000
» i Jönköping	»	2,100,000

Lunds hospital och asyl	kronor	100,000
Växjö »	»	200,000
Vadstena » och asyl	»	200,000
<hr/>		
Summa kronor		4,666,800

Därutöver har ansetts böra reserveras visst belopp att ställas till Kungl. Maj:ts disposition för bestridande av kostnader för underhåll av byggnader vid anstalterna i Sala, Örebro och Jönköping, för vilket ändamål byggnadsstyrelsen begärt 9,000 kronor, samt för vissa utredningar m. m. Detta belopp har förslagsvis uppskattats till omkring 33,000 kronor. Anslaget har i följd därav beräknats till 4,700,000 kronor.

Med avseende å anslagsbeloppets fördelning har liksom tidigare år ansetts böra fasthållas, att den angivna beräkningen givetvis icke avser att vara i detalj bindande för dispositionen av anslaget eller för den fördelning av beloppet som, i händelse detsamma beviljas, torde komma att fastställas av Kungl. Maj:t. Då det gäller så många och delvis så stora byggnadsföretag, som här äro i fråga, har det syntts naturligt, att medelsåtgången på varje särskilt håll under de olika åren icke kan på förhand med tillförlitlighet beräknas. Det är således även möjligt, att något av de belopp, som av det för innevarande budgetår beviljade anslaget anvisats för olika företag, kommer att visa behållning vid budgetårets slut. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas önskvärt, har det för byggnadsplanens genomförande syntts vara förmånligt, att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för ett visst ändamål kan ske, mot det att motsvarande minskning vidtages i de anvisade medlen för ett annat ändamål.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *A. Petré*n väckt motion nr 283, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta

dels att en anstalt för 600 svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön anordnas genom omändring och utbyggnad av det ofullbordade kasernetablissemnet i Lund,

dels att för detta ändamål måtte under nästa budgetår utgå 100,000 kronor,

dels ock att såsom en följd härav det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår till hospitalsbyggnader begärda extra reservationsanslaget måtte höjas med 100,000 kronor till 4,800,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»I proposition nr 150 angående anslag till hospitalsbyggnader avhandlas även frågan om ordnandet av vården om *svårskötta obildbara sinnesslöa*. Som därvid erinras, har denna vårdfråga stått på dagordningen alltsedan början av detta århundrade. Den avhandlades sålunda i den underdåniga berättelse angående undersökning av sinnessjuka och sinnesslöa, som *medicinalstyrelsen* den 8 december 1902 avgav. Efter att hava tillstyrkt, att statsbidrag måtte utgå

även till anstalter för obildbara sinnesslöa — hittills hade sådant utgått endast till anstalter för bildbara sinnesslöa — anförde medicinalstyrelsen vid detta tillfälle följande:

'Det synes i själva verket uppenbart, att, även om staten, på sätt ovan föreslagits, lämnar bidrag till de sinnesslösas vård, ett visst antal av dessa kräver ett mera direkt ingripande från statens sida. Det torde med andra ord även för framtiden bliva nödvändigt, att staten ägnar samma omsorg åt vissa kategorier av sinnesslöa som åt det stora flertalet sinnessjuka. Om nämligen av enskilda, kommuner eller landsting anordnade asyler ej skola bliva alltför dyra i anläggning och drift, är det önskvärdt, för att ej säga nödvändigt, att de allra mest svårskötta, liksom även de som äro för omgivningen i mera utpräglad grad farliga, kunna från dessa anstalter uteslutas. Särskilt beträffande de sistnämnda synes vården om dem givet böra anses som en statens angelägenhet.

Medicinalstyrelsen har härmed velat betona, att den ovan föreslagna formen för statens omvårdnad om de obildbara sinnesslöa icke kan eller bör utesluta statens hittills erkända förpliktelse att å offentliga anstalter till vård mottaga även vissa sinnesslöa. Den nuvarande anordningen att intaga sinnesslöa å anstalter, som egentligen äro avsedda för sinnessjuka, är dock utan tvivel från vissa synpunkter ganska olämplig både för sinnessjukvården och för vården om de sinnesslöa, enär den sistnämnda naturligen fordrar i viss mån andra anordningar än den förstnämnda. Dessutom hava hittills platsbristen å statens hospital och asyler samt föreskriften, att sinnesslöa endast i sista hand äro berättigade till inträde, verkat därhän, att mången synnerligen svårskött sinnesslös fått vänta på inträde längre än relativt lättskötta sinnessjuka.

Av dessa skäl torde det vara förtjänt att övervägas, huruvida icke de sinnesslöa, som anses böra vara föremål för vård å statsanstalt, borde hänvisas till en särskild, enbart för vård av dessa avsedda anstalt. Härigenom skulle vinnas dels den fördelen, att sinnesslöa icke vid tävlan om inträde behöfve stå tillbaka för sinnessjuka, dels även att anstalten kunde anordnas uteslutande och speciellt med hänsyn till vården om sinnesslöa och denna på så sätt kunde bliva mera ändamålsenlig än nu är fallet å hospitalen och asylerna för sinnessjuka.'

I enlighet med den uti medicinalstyrelsens här anförda yttrande uttalade principen blevo de anstalter för obildbara sinnesslöa (sinnesslöasyler), som — efter det statsbidrag från och med år 1905 börjat utgå till dylika anstalter — begynte att i år efter år stigande antal upprättas av landsting, föreningar och enskilda, icke anordnade på ett sådant sätt, att de kunde lämpa sig för vården av de allra mest svårskötta och de i mera utpräglad grad farliga bland de till vuxen ålder komna obildbara sinnesslöa. Det visade sig snart, att detta medförde betydande olägenheter, i det att det alltsomoftast inträffade, att *obildbara sinnesslöa, som visade våldsamt eller förstörelselusta eller voro störande genom höga skrik, blevo från de statsunderstödda sinnesslöanstalterna utskrivna till sina resp. hemorter*. Enligt en utredning, som förelåg år 1916 — vilket år denna fråga avhandlades å sinnesslöevårdsmöte i Mariestad — hade utskrivning till hemorterna av dylik indikation under de gångna åren ägt rum i ett 30-tal fall. Vidare framhölls vid mötet ifråga, att det alltemellanåt förekomme, att ansökan om vård av obildbara sinnesslöa blev avslagen, när det av handlingarna framginge, att det vore fråga om mera svårskötta sådana. I anledning härav hade det också ingått klagomål över att de våldsamma, de förstörande och de högljutt skrikande icke kunde vinna inträde å sinnesslöasylerna utan måste be-

hållas i hemmen och å fattigvårdsanstalter. Mötet uttalade sig på grund av den sålunda vunna erfarenheten för att den av medicinalstyrelsen förordade principen, att staten direkt åtager sig denna kategori av sinnesslöa, för vilkas vård de av landsting, föreningar och enskilda personer upprättade sinnesslöasylerna sakna nödiga resurser, snarast möjligt måtte bli förverkligad.

Detta krav blev också beaktat i den följande år för riksdagen framlagda propositionen om nytt hospital vid Hälsingborg, i det att förslaget härom omfattade, förutom 1,200 platser för sinnessjuka, *även 200 vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa*, förlagda till två särskilda paviljonger, en för vardera könet. Denna proposition bifölls av riksdagen, som därmed definitivt godkänt principen att vården om de för omgivningen vådliga och eljest svårskötta sinnesslöa bör vara en statens angelägenhet. Vid sedermera uppgjort förnyat kostnadsförslag för Hälsingborgs hospital blevo emellertid dessa paviljonger för sinnesslöa icke medtagna. och i skrivelse den 27 augusti 1926, däri medicinalstyrelsen gjorde anmälan till Kungl. Maj:t om Hälsingborgs hospitals fullbordande, anförde styrelsen, att den icke komme att framlägga plan och kostnadsberäkningar rörande omnämnda paviljonger. när fråga uppstått. huruvida icke till följd av 1925 års beslut i försvarsfrågan ledigblivande kaserner skulle kunna användas till anstalter för sinnessjuka och *sinnesslöa*. I anledning härav verkställde den s. k. kasernkommittén, vilken bl. a. fått i uppdrag att framkomma med förslag rörande den framtida användningen av dylika kasernetablissemant, *en närmare utredning beträffande behovet av vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa*, i den mån detta givit sig tillkänna genom intagning å eller anmälan till hospital eller sinnesslöanstalt. Ur denna utredning må följande här anföras:

Vid 1926 års utgång utgjorde antalet å hospitalen intagna sinnesslöa (idioter) sammanlagt 215, därav 130 manliga och 85 kvinnliga. Vid samma tid funnos icke mindre än 403 sinnesslöa anmälda till hospital, därav 263 män och 140 kvinnor. Sålunda utgjorde summan av de å hospitalen vårdade idioterna av mankön och de till hospitalen anmälda manliga sinnesslöa 393 och summan av de å hospitalen vårdade idioterna av kvinnkön och de till hospitalen anmälda kvinnliga sinnesslöa 225. Vidare begärdes uppgifter från de statsunderstödda sinnesslöasylerna angående där intagna, vilka voro så svårskötta, att de med hänsyn till dessa anstalters bristande resurser borde överflyttas till statsanstalt. Dessas antal uppgavs till sammanlagt 122, därav 76 av mankön och 46 av kvinnkön. Läggas dessa siffror till de ovannämnda, blir behovet av platser för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön 469 och för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnkön 271. Vidare ifrågasatte kasernkommittén, att det å statsanstalterna för svårskötta obildbara sinnesslöa, bland vilka ju finnas åtskilliga med epilepsi behäftade, även skulle kunna mottagas fallandesjuka, som icke varit från barndomen sinnesslöa men hos vilka det med åren utvecklats en epileptisk demens. Då antalet till hospitalen anmälda med epileptisk sinnessjukdom vid tidpunkten ifråga utgjorde 147, därav 89 män och 58 kvinnor, skulle alltså behovet av platser å statens anstalter för svårskötta obildbara sinnesslöa bli 558 för män och 329 för kvinnor (jämför tablån å sid. 12 i propositionen). Emellertid framhöll kasernkommittén i denna sin utredning, att behovet ifråga säkerligen är större än dessa siffror utvisa, då det å fattigvårdsanstalterna torde finnas åtskilliga svårskötta sinnesslöa, för vilka det, på grund

av svårigheten att under nuvarande förhållanden få in dem å specialanstalt (hospital eller sinnesslöasyl), icke gjorts någon anmälan till sådan anstalt.

Efter det denna utredning med skrivelse den 12 januari 1928 ingivits till statsrådet och chefen för socialdepartementet, upptogs frågan av denne, som i ett *anförande till statsrådsprotokollet för den 22 juni 1928* bl. a. yttrade följande:

Vid anmälan till statsrådsprotokollet över socialärenden för den 20 mars 1928 av frågan om anslag för budgetåret 1928—1929 till hospitalsbyggnader berörde jag, i samband med behandling av spørsmålet om vården av asociala imbecilla, även frågan om vården av svårskötta utbildbara sinnesslöa. Jag anförde därvid bland annat att, enligt vad som framginge av en utav professor A. Petré inom kasernkommittén verkställd och av kommittén med skrivelse den 12 januari 1928 till mig överlämnad utredning, antalet sinnesslöa av denna kategori vore så stort, att, för ett tillfredsställande omhändertagande av desamma, omfattande särskilda åtgärder syntes erforderliga, därvid andra möjligheter för frågans lösning än ett ingripande från statens sida knappast kunde tänkas. Beträffande sättet för ett effektivt ordnande av denna vård syntes det ligga närmast till hands att för ändamålet använda ett eller flera kasernetablissemment. Vid de preliminära överväganden, som jag i samråd med chefen för försvarsdepartementet ägnat förevarande spørsmål, hade jag funnit det av Svea ingenjörskårs fästningsingenjörkompani disponerade etablissemment å Vaxön böra i första hand ifrågakomma, därest detta bleve ledigt. Det hade vidare preliminärt ifrågasatts att anordna ytterligare vårdplatser inom det invid Lund belägna kasernetablissemment, vilket icke blivit färdigställt för sitt ursprungliga ändamål.

I anslutning till vad jag i statsrådsprotokollet för den 20 mars 1928 anfört i ämnet anser jag önskvärt, att särskilda åtgärder från statens sida med det snaraste vidtagas för ett tillfredsställande ordnande av vården av svårskötta utbildbara sinnesslöa. Sådana åtgärder synas motiverade ej blott av nuvarande brist på vårdmöjligheter för åsyftade abnormkategori utan även av den omständigheten, att — enligt vad medicinalstyrelsen vid olika tillfällen framhållit — den hittillsvarande anordningen med intagning av vissa idioter å sinnessjukvårdsanstalter måste anses mindre lämplig ur sinnessjukvårdens synpunkt. Att staten nu griper sig an med denna uppgift torde vara så mycket mer påkallat, som det synes möjligt att för ifrågavarande ändamål taga i anspråk ledigblivande kasernetablissemment. På grund av kasernkommitténs uppdrag att utreda frågan om lämpligaste användningen av sådana etablissemment torde det ankomma på kommittén att i första hand upptaga frågan om detta vårdbehovs tillgodoseende på angivet sätt. Genom beslut den 14 juni 1928 har också Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att med biträde av särskild sakkunnig närmare utreda frågan om användande av förenämnda kasern å Vaxön till anstalt för vård av vuxna utbildbara sinnesslöa. I denna kasern kan emellertid, såsom av det förut anförda framgår, icke inrymmas på långt när hela det antal, för vilket vård å statsanstalt kräves. Ytterligare åtgärder torde alltså bliva erforderliga, och i enlighet med vad nyss anförts synes det påbörjade men ej färdigställda kasernetablissemmentet invid Lund närmast böra komma i fråga såsom ytterligare anstalt för ändamålet. För bedömande av storleken av en eventuell anstalt i sistnämnda etablissemment kräves emellertid uppenbarligen ett ståndpunktstagande till frågan om avgränsningen av statens vårdnad beträffande utbildbara sinnesslöa. Det synes därför böra, innan beslut fattas om storleken av sist avsedda anstalt, övervägas, huruvida, såsom Petré föreslagit, till de svårskötta utbildbara sinnesslöa, för vilka staten bör ombesörja vården, även

böra hänföras *dels* vuxna obildbara sinnesslöa, vilka lida av epilepsi, *dels ock* vårdbehövande patienter, vilka lida av kronisk epileptisk sinnessjukdom. Spörsmålet om de sistnämndas omhändertagande är visserligen att betrakta såsom en sinnessjukvårdsfråga, men därest praktiska vårdsynpunkter kunna anses tala för att i nämnda samband ordna denna del av sinnessjukvården, lär det hinder härför ej böra möta. I detta sammanhang torde slutligen böra tagas under övervägande ett av Petréns även framställt, av praktiska synpunkter förestavat förslag om att imbecilla skulle i viss utsträckning kunna intagas å anstalt för svårskötta obildbara.

Innan Kungl. Maj:t fattar ståndpunkt i nu angivna hänseenden, synes medicinalstyrelsens yttrande och förslag i ämnet böra infordras.'

I det sålunda av medicinalstyrelsen infordrade yttrandet i ärendet, som är refererat å sid. 11—12 i propositionen, underströk styrelsen återigen sin tidigare uttalade uppfattning rörande *olämpligheten av att å sinnessjukhusen mot-taga även vissa sinnesslöa* och rörande behovet av särskilda statsanstalter för svårskötta obildbara sinnesslöa.

I enlighet med den dåvarande departementschefens ovan berörda uttalande till statsrådsprotokollet, varav utdrag översändes till kasernkommittén, uppgjorde denna därpå förslag till anordnandet av anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa dels vid det av Svea ingenjörskårs kustingenjörskompani hittills disponerade kasernetablissemant å *Vaxön*, dels ock vid det ofullbordade kasernetablissemantet i *Lund*. Förstnämnda förslag, som med hänsyn till platsens mera begränsade utrymme avsåg anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnkön, då behovet av platser för dylika — som av det ovan anförda framgått — är mindre, ingavs den 27 februari 1929, och sistnämnda förslag, som alltså avsåg anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön, ingavs den 30 september 1929. Av dessa anstalter beräknades den för kvinnor, som skulle få 305 platser, draga en kostnad av 2,025,650 kronor, och den för män, som skulle få 612 platser, draga en kostnad av 4,200,000 kronor.

Något anslag för påbörjandet av dessa anstalter begäres emellertid icke i årets proposition om hospitalsbyggnader. Visserligen ansluter sig departementschefen till den uppfattningen, att det bör ankomma på staten att omhändertaga vården av de svårskötta obildbara sinnesslöa, vilka icke lämpligen kunna vårdas å kommunala anstalter av ena eller andra slaget, men anser han dock, att sinnessjukvårdens krav måste äga företräde framför sinnesslövårdens, då det under rådande förhållanden möter stora svårigheter för beredande av anstaltsvård även för nyinsjuknade och botliga fall och då det förhandenvarande platsbehovet för sinnessjuka är förhållandevis vida större än det för sinnesslöa.

I anledning av denna departementschefens motivering för sin underlåtenhet att begära anslag för lösandet av den sedan snart 30 år tillbaka aktuella frågan om anstalter för vård av svårskötta obildbara sinnesslöa, trots det förslag till dylika anstalter nu blivit framlagda, må framhållas, att det enkla faktum, att det erfordras flera vårdplatser å statsanstalt för sinnessjuka än för sinnesslöa, ju icke bör vara det avgörande för ståndpunktstagandet i det föreliggande ärendet, utan att frågeställningen bör vara denna: Vilket behov är mest trängande,

sedan de hittills beslutade anstallterna för sinnessjuka samtliga blivit färdiga, att de återstående erforderliga vårdplatserna för sinnessjuka anskaffas eller att det kommer till stånd anstalter för de allra mest svårskötta av de obildbara sinnesslöa?

För bedömande av denna fråga har man att erinra sig följande: Totalbehovet vårdplatser för sinnessjuka är — bortsett från Stockholm, Göteborg och Malmö, vilka städer själva skola ombesörja vården av sina sinnessjuka — beräknat till c:a 16,000, motsvarande 3 pro mille av befolkningen. Av dessa platser fattas visserligen i närvarande stund bortemot 4,300, men genom de vid 1928 och 1929 års riksdagar beslutade sinnessjukanstalterna i Vänersborg och Jönköping samt vid Umeå och den psykiatriska kliniken i Lund erhållas sammanlagt c:a 2,830 nya vårdplatser för sinnessjuka. Vidare är det att märka, att dessutom kommer under de närmaste åren ytterligare över ett 1,000-tal platser, som nu upptagas av sinnessjuka från de nämnda tre storstäderna, att bli disponibla för sinnessjuka från landet i övrigt. Man bör väl kunna utgå ifrån att, när de hittills beslutade sinnessjukanstalterna blivit färdiga och därmed vårdplatser för sinnessjuka å statsanstalter komma att finnas till ett antal av c:a 14,550, motsvarande något mer än 2.7 pro mille av befolkningen, de i propositionen berörda *nuvarande* svårigheterna att kunna bereda plats för även nyinsjuknade och botliga fall icke skola fortfa, utan att alla sinnessjuka, vilka äro i mera trängande behov av vård å sinnessjukhus, då skola kunna mottagas å sådant.

I den skrivelse med översikt rörande kostnaderna för anskaffandet av de återstående vårdplatserna å statliga sinnessjukhus och sinnesslöanstalter, som medicinalstyrelsen den 10 december 1929 ingivit till Kungl. Maj:t, voro tvenne alternativförslag uppgjorda rörande den ordning, i vilken byggnadsarbetena ifråga borde utföras. Enligt *det ena alternativet* skulle utvidgning av Växjö hospital med 480 platser påbörjas under nästa budgetår, men ombyggnad av kasernetablissemnetet i Lund för anordnande av en anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa män med c:a 600 platser undanskjutas till budgetåret 1933—1934. Enligt *det andra alternativet* åter skulle denna anstalt påbörjas under nästa budgetår, men utvidgningen av Växjö hospital — utom i vad anginge vissa mindre anordningar beträffande vattenledningen — uppskjutas till budgetåret 1933—1934. Av dessa alternativ har departementschefen anslutit sig till det förstnämnda, emedan det med Växjö hospitals utvidgning skulle erhållas 480 nya platser för sinnessjuka, medan man med Lunda-anstalten ifråga endast skulle vinna det antal vårdplatser för sinnessjuka, som för närvarande upptages av idioter av mankön (c:a 130). I betraktande av det ovan sagda rörande tillgängligt antal vårdplatser av statsanstalter för sinnessjuka, när de nya sinnessjukhus, som äro av riksdagen beslutade, blivit färdiga, kan det dock starkt ifrågasättas, om det *då* icke är allra mest av behovet påkallat, att fattigvårdsanstalterna och hemmen befrias från sådana obildbara sinnesslöa, vilka äro så svårskötta, att de statsunderstödda sinnesslöasylerna icke kunna vårda dem. Därtill kommer ju, att med statsanstalterna för svårskötta obildbara sinnesslöa vinnas även, att den nuvarande, av medicinalstyrelsen vid upprepade till-

fällen påtalade olägenheten att behöva vårda dylika sinnesslöa tillsammans med de sinnessjuka blir undanröjd.

Till belysande av vad slags patienter det är som under nuvarande förhållanden på grund av svårskötthet utskrivs från de statsunderstödda sinnesslö-asylerna må ett par exempel anföras från den utredning rörande behovet av vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa, som kasernkommittén verkställt:

Från en asyl för vuxna obildbara sinnesslöa av mankön lämnades rapport om 6 dylika, som blivit där intagna. Därvid meddelades, att beträffande två av dem hade utskrivning beslutats, enär de voro omöjliga att vårda, men ännu efter fyra månaders förlopp efter detta beslut hade de icke blivit avhämtade, enär kommunerna ifråga icke kunnat bereda dem plats på annat håll.

Från en annan sinnesslöasyl lämnades följande meddelande om en därstädes intagen svårskött, likaledes maulig sinnesslö: 'Han sliter av sig alla kläder och förstör allt, som finnes i hans närhet, samt är tidvis mycket våldsam. Ansökan för inträde har gjorts vid Nyköpings-, Vadstena och Västerviks hospital samt vid Motala och Linköpings upptagningsanstalter. Vi vore ytterst tacksamma, om vi kunde få honom placerad någonstans med det allra första.'

Departementschefen yttrar (sid. 19), att under tiden, till dess anstaltsbehovet för de svårskötta obildbara sinnesslöa kan bliva genom statens försorg tillgodosett, få dessa sjuka omhänderhavas på fattigvårdsanstalterna. Det ligger emellertid i öppen dag, att sinnesslöa av här ifrågavarande art, vilka för övrigt ofta även äro störande genom höga tjut, måste bereda de äldre, för vilka fattigvårdsanstalterna äro avsedda, mycken oro och vantrevnad. Det torde därför icke kunna bestridas, att den förutvarande chefen för socialdepartementet hade alldeles rätt, när han i sitt ovan återgivna anförande till statsrådsprotokollet framhöll önskvärdheten av att särskilda åtgärder från statens sida *med det snaraste* vidtoges för ett tillfredsställande ordnande av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa. Behovet härav är emellertid allra mest trängande beträffande dylika sinnesslöa *av mankön*. De anstalter, varå dessa under nuvarande förhållanden äro omhändertagna, nämligen fattigvårdsanstalter och sinnesslöasylar, hava nämligen i allmänhet uteslutande kvinnlig personal och denna är icke sällan utsatt för fara från manliga sinnesslöa, som äro opålitliga och våldsamma.

Av skäl, som nu blivit anförda, synes det mig icke böra ifrågakomma, att den planerade anstalten för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön uppskjutes. På det att riksdagen må kunna taga ståndpunkt till denna anstaltsfråga bifogas därför här *dels* kasernkommitténs förslag i ärendet (Bilaga I) *dels ock* medicinalstyrelsens den 14 februari 1930 avgivna yttrande öfver det samma (Bilaga II). Som av detta yttrande framgår har medicinalstyrelsen i princip intet att erinra mot anordnandet av en anstalt för manliga svårskötta obildbara sinnesslöa av den föreslagna storleken genom omändring och utbyggnad av det ofullbordade kasernetablissemnet vid Lund. Däremot önskar medicinalstyrelsen några ändringar i det av kasernkommittén framlagda förslaget och har i detta hänseende framlagt tvänne alternativförslag. Det ena av dessa,

betecknat 'Alternativ A', som endast innefattar några smärre ändringar beträffande trappornas anordnande m. m. i den redan befintliga kasernen, skulle öka kostnaden — vilken emellertid enligt byggnadsstyrelsens uppfattning av kasernkommittén räknats 100,000 kronor för högt — med 7,000 kronor. Det andra ändringsförslaget, betecknat 'Alternativ B', vilket är mera omfattande, i det att enligt detta administrationslokalerna icke — som kasernkommittén föreslagit — skulle förläggas till den befintliga kasernbyggnadens souterrainvåning utan till en nyuppförd byggnad, skulle öka kostnaden med enligt medicinalstyrelsens beräkning 64,000 kronor, enligt byggnadsstyrelsens beräkning 40,000 kronor.

Även om riksdagen icke skulle anse sig böra bestämma, vilket av dessa alternativförslag som är att föredraga, förrän Kungl. Maj:t prövat den frågan, synes detta icke behöva utgöra något hinder för att riksdagen redan i år fattar principbeslut om denna anstalt och anslår något mindre belopp för nästa budgetår, exempelvis 100,000 kronor, på det att utarbetandet av arbetsbeskrivningar för de byggnader, om vilka ingen tvekan råder, kunna utan uppskov påbörjas och även planeringsarbeten kunna komma till utförande redan under nästa vår.

Givetvis vore det mest önskvärt, om både detta byggnadsföretag och utvidgningen av Växjö hospital kunde samtidigt igångsättas, och, skulle budgeten för de kommande åren icke tillåta belastning med de härför erforderliga utgifterna, borde det väl inte vara alldeles otänkbart, att de för anordnande av anstalterna för svårskötta obildbara sinnesslöa erforderliga pengarna toges ur rusdrycksmedelsfonden, då det ju dock förefinnes något samband mellan alkoholism och idioti. I detta sammanhang må för övrigt erinras om att det vid 1921 års riksdag beslöts att ur denna fond taga 4 miljoner kronor till uppförandet av hospitalet vid Hälsingborg. Skulle det emellertid icke låta sig göra att samtidigt börja med den planerade sinnesslöanstalten i Lund och med utvidgningen av Växjö hospital, då torde ovan anförda förhållanden tala för det av medicinalstyrelsens alternativförslag, enligt vilket anordnandet av en anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön skulle gå före utvidgningen av Växjö hospital.

Vad beträffar det av kasernkommittén uppgjorda förslaget till anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa av kvinnkön, vill jag inte ifrågasätta något anslag härtill vid denna riksdag, då det med hänsyn till av medicinalstyrelsen gjorda anmärkningar möjligen kan behöva tagas under närmare övervägande, om nybyggnaderna böra få någon annan placering än den föreslagna. Vad åter angår förslaget till anstalt för svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön kan som skäl mot uppskov med dess anordnande till vad som ovan anförts även nämnas, att enligt det med Lunds stad, i anledning av Södra skånska infanteriregementets förflyttning från staden, upprättade avtalet, skall staten — därest denna sinnesslöanstalt icke blivit färdig att tagas i bruk den 30 september 1934 — åt Lunds stad erlægga ett till 20,000 kronor höjt årligt skadeståndsbelopp. För att anstalten skall kunna vara färdig till nämnda tidpunkt, torde emellertid erfordras, att beslut om densamma fattas vid årets riksdag.»

Vid prövning av Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag har utskottet först till behandling upptagit frågan om ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa, i vilken fråga, såsom nämnts, motion ock väckts inom riksdagen.

Såsom statsrådsprotokollet utvisar och i motionen erinrats, har denna vårdfråga stått på dagordningen alltsedan början av detta århundrade. Sålunda beslöt redan 1899 års riksdag en skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning och förslag rörande åtgärder för att genom statens medverkan bereda vård åt sådana sinnesslöa, vilka enligt gällande bestämmelser icke kunde vinna inträde på då befintliga, huvudsakligen för bildbara sinnesslöa avsedda anstalter. Enligt riksdagens dåvarande mening borde statens medverkan ske genom bidrag till de årliga underhållskostnaderna. Huru frågan sedermera utvecklats sig framgår av statsrådsprotokollet (sid. 8—14) ävensom av ovannämnda motion, vartill utskottet tillåter sig att hänvisa.

I den föreliggande propositionen har departementschefen uttalat den uppfattningen, att det bör ankomma på staten att omhändertaga vården av de svårskötta obildbara sinnesslöa, vilka icke lämpligen kunna vårdas å kommunala anstalter av ena eller andra slaget och som icke heller höra hemma på sinnessjukhusen samt att anordna för detta ändamål erforderliga anstalter. Emellertid har departementschefen, under erinran om kasernkommitténs förslag angående tillgodoseende av ifrågavarande behov, nämligen genom omändring och utbyggnad av det ofullbordade kasernetablissemnet i Lund till en anstalt för obildbara sinnesslöa män och inrättandet av en anstalt för obildbara sinnesslöa kvinnor i kasernetablissemnet å Vaxön, på anförda skäl funnit sig nu icke vara beredd att för innevarande års riksdag framlägga förslag i ämnet. Vad särskilt angår kommitténs förslag om en sinnesslöanstalt i Lund, har förslaget härutinnan visserligen synts departementschefen i stort sett vara ändamålsenligt och väl ägnat att läggas till grund för en proposition och någon erinran har ej heller synts departementschefen kunna framställas mot det avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, och staden Lund, å den andra, som kasernkommittén preliminärt undertecknat och som utgår från att berörda kasernetablissemnet skall inredas till sinnesslöanstalt, men departementschefen har dock, såsom nyss nämnts, med hänsyn till de beräknade kostnaderna under vissa budgetår ansett, att jämväl avgörandet av denna fråga bör tillsvidare undanskjutas.

Då utskottet, som delar departementschefens uppfattning därom, att det bör ankomma på staten att omhändertaga vården av de sinnesslöa, varom fråga är, till prövning förehaft spörsmålet om anstalters anordnande för dessa, har utskottet, med hänsyn till det samband kasernkommitténs förslag i ämnet äger med frågor om ersättning till därav berörda städer i anledning av förluster på grund av den år 1925 beslutade nedskrivningen av försvarsorganisationen, ansett starka skäl tala för att utförandet av de byggnadsföretag, som erfordras för statens övertagande av berörda vård, till tiden sammanfaller med genomförandet av 1928 års hospitalsbyggnadsplan. Och då

sagda byggnadsföretag hava ett denna plan närliggande syfte, torde de båda grupperna av byggnadsföretag böra betraktas såsom ett helt, så att sinnesslöanstalternas uppförande kommer att ingå såsom ett led i byggnadsplanen.

Behovet av att åtgärder snarast vidtagas för beredande av vård åt de svårskötta obildbara sinnesslöa å för dem avsedda anstalter lär vara ostriktigt, och starka skäl synas fördenskill tala för, att ytterligare uppskov med frågans avgörande undvikas. Utskottet vill erinra om, att med hänsyn till platsbristen på sinnessjukhusen intagande av sinnesslöa å dessa som regel endast äger rum i trängande fall samt att flertalet av de svårskötta och obildbara sinnesslöa därför måst omhändertagas av fattigvårdsanstalterna, där de mera sällan kunna erhålla nödig vård och varest de vålla obehag för andra intagna. Störst synes förenämnda behov vara i fråga om dylika sinnesslöa av mankön.

Enligt den propositionen närslutna översikten över beräknade kostnader för nyanskaffning av hospitalsplatser m. m. under budgetåren 1928/1929—1937/1938 — såsom bilaga fogad vid detta utlåtande — skulle de ifrågasatta arbetena med omändring och utbyggande av kasernetablisementet i Lund till en statlig anstalt för vård av svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön, för vilka behov av anstaltsvård, enligt vad nyss nämnts, synes störst, icke taga sin början förrän under budgetåret 1933/1934.

På grund av vad ovan anförts och jämväl ur andra synpunkter har utskottet emellertid kommit till den uppfattningen, att det icke kan anses försvarligt att, på sätt sålunda ifrågasatts, uppskjuta anordningars vidtagande för beredande av vård å en statens anstalt för de sinnesslöa av mankön varom fråga är. Utskottet vill erinra om, att medicinalstyrelsen, som visserligen ifrågasatt vissa ändringar i det av kasernkommittén framlagda förslaget och i detta hänseende framlagt två alternativförslag, i princip icke haft något att erinra mot anordnandet av en anstalt för manliga svårskötta obildbara sinnesslöa av den av kasernkommittén föreslagna storleken genom omändring och utbyggnad av kasernetablisementet i Lund samt att, sedan riksdagen numera i huvudsak godkänt förberörda avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Lunds stad, å andra sidan, riksdagen ock i princip uttalat sig för, att anstalten skall komma till stånd. Under erinran om att enligt byggnadsstyrelsens beräkningar maximikostnaden för anstalten skulle utgöra 4,140,000 kronor, vill utskottet förty förorda, att för anstaltens färdigställande snarast möjligt förberedelser härför utan dröjsmål vidtagas. I de avseenden, där alternativa förslag förekommit, förväntar emellertid utskottet, att förslag härutinnan underställes nästkommande års riksdag.

Såsom ytterligare stöd för den ståndpunkt, utskottet sålunda till nu berörda fråga intagit, vill utskottet framhålla, att enligt meromnämnda avtal med Lunds stad staden skall för tiden från och med den 1 juli 1930 och intill dess sinnesslöanstalten blivit färdig och tagits i bruk av kronan bekomma ersättning, som *för tid intill den 30 september 1934* skall utgå med belopp, beräknat efter tolv tusen (12,000) kronor för helt år, samt *för tid*

efter den 30 september 1934 med belopp, beräknat efter tjugotusen (20,000) kronor för helt år. Det synes ock utskottet lämpligt, att arbetskraft, som under närmaste tiden icke behöves för andra under byggnadsstyrelsens regi stående arbeten, så långt möjligt är disponeras för utförande av de arbeten, varom nu är fråga.

Vad beträffar de för nästkommande budgetår erforderliga medlen för förberedande arbetens igångsättande, synas dessa kunna begränsas till det av motionären föreslagna beloppet, 100,000 kronor. Enligt vad utskottet under hand inhämtat, torde emellertid å hittills för hospitalsbyggnader anvisade anslag så stora reservationer komma att uppstå, att höjning av det för nästa budgetår äskade anslaget på grund av utskottets förslag icke behöver ifrågakomma. Utskottet vill i detta sammanhang hava såsom sin mening uttalat, att, därest det ur budgetsynpunkt skulle visa sig erforderligt, anslag för anordnande av nu berörda anstalt torde under kommande budgetår böra beredas av utav rusdrycksinkomster fonderade medel.

Vad härefter angår Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för nästkommande budgetår av återstoden av det belopp, som beräknats för omändring av Västmanlands trängkärs kasernetablissemment i Sala till anstalt för manliga asociala imbecilla, har förslaget härutinnan icke givit utskottet anledning till erinran.

I överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande åtgärder för avledande av dagvatten från området för sinnesslöanstalten i Örebro, vilka åtgärder synts utskottet erforderliga, får utskottet ock tillstyrka, att ett belopp av 34,000 kronor beräknas för sagda ändamål samt att till följd härav den av riksdagen fastställda högsta kostnadssiffran för denna anstalts inrättande höjes från 1,375,000 kronor till 1,409,000 kronor.

Mot anvisandet av återstoden av de belopp, som beräknats för slutförande av vissa ombyggnadsarbeten vid Uppsala hospital och asyl, har utskottet ej heller haft något att erinra och biträder utskottet jämväl Kungl. Maj:ts förslag om beräkning av ett belopp av 1,200,000 kronor för fortsättande av byggnadsarbetena å sinnessjukhuset vid Umeå i överensstämmelse med den jämkade byggnadsplan, som i statsrådsprotokollet angivits. Likaså får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning beträffande sinnessjukhuset i Jönköping.

Vidkommande härefter Kungl. Maj:ts förslag om medels anvisande för ombyggnad av första klass paviljongerna vid Lunds hospital och asyl har utskottet icke utan tvekan ansett sig böra biträda detsamma. Då utskottet emellertid funnit ett uppskov med paviljongernas modernisering med hänsyn till behovet härav icke böra äga rum och ansett sig böra tillstyrka arbetenas utförande i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet uttala önskvärldheten därav, att vid eventuellt uppkommande ytterligare krav å renoveringsarbeten vid sinnessjukhusen en plan framlägges för riksdagen för belysande dels av omfattningen av sådana arbeten och dels av den ordning, i vilka arbetena böra ifrågakomma.

Vad slutligen angår de föreslagna ny- och ombyggnaderna vid Växjö hospital samt byggnadsarbetena m. m. vid Vadstena hospital och asyl, har utskottet, som besökt hospitalen ifråga och tagit kändedom om förhållandena därstädes, funnit Kungl. Maj:ts förslag om utförandet av ifrågavarande arbeten till fulla motiverat och de beräknade kostnaderna hava icke föranlett till erinran från utskottets sida.

Utskottet, som förutsätter, att i varje fall de större byggnadsarbetena, nämligen vid sinnesslöanstalten i Lund och vid Växjö hospital utföras under byggnadsstyrelsens regi, har i övrigt ej haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda förslag, och får alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herr Petréns ovanberörda motion, I: 283,

I) a) besluta, att vid den anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom ändring av det utav Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnet i Örebro, skola för en beräknad kostnad av högst 34,000 kronor vidtagas åtgärder för avledande av dagvatten m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden den 21 februari 1930 förordad förslag,

b) med ändring av vad 1929 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av berörda kasernetablissemnet i Örebro må utgöra högst 1,409,000 kronor;

II) besluta, att ombyggnad av första klasspaviljongerna vid Lunds hospital och asyl skall för en beräknad kostnad av högst 209,000 kronor utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i november 1927 uppgjorda ritningar, dock med iakttagande av viss i sagda statsrådsprotokoll förordad jämkning;

III) besluta, att vid Växjö hospital skola utföras ny- och ombyggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med i nämnda statsrådsprotokoll förordad förslag och för en beräknad kostnad av högst 3,807,600 kronor;

IV) besluta, att vid Vadstena hospital och asyl skola för en beräknad kostnad av högst 481,000 kronor utföras vissa ombyggnads- och ändringsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med i meromnämnda statsrådsprotokoll förordad förslag;

V) besluta, att en anstalt för 600 svårskötta obildbara sinnesslöa av mankön må i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordad anordnas genom omändring och utbyggnad av det ofullbordade kasernetablissemnet i Lund för en beräknad kostnad av högst 4,140,000 kronor; samt

VI) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till hospitalsbyggnader för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,700,000 kronor.

Stockholm den 26 maj 1930.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *E. J. G. Rosén, K. V. Rydén, E. A. Lundell, C. I. Asplund, C. G. V. Hammarskjöld, G. Kobb, O. A. Ernfors* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren, J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *O. E. F. Järte* och *A. Danielsson*.

Översikt över beräknade kostnader för nyanskaffning av

	Antal platser		1928/1929	1929/1930	1930/1931
	sinnes- sjuka	sinnes- slöa			
Vänerns borgs kaserner	587	283	1,275,000	1,387,000	—
Sala "	—	370	600,000	550,000	217,000
Örebro "	—	350	400,000	650,000	359,000
Piteå hospitals utvidgning	170	—	1,200,000	1,000,000	—
Vänerns borgs hospital	—	—	—	50,000	—
Uppsala hospitals w.c.-anläggning	—	—	—	60,000	174,500
" " köks reparation	—	—	—	—	116,300
Sinnessjukhuset vid Umeå	918	—	—	200,000	1,200,000
" i Jönköping	1,220	—	—	160,000	2,100,000
Växjö hospitals utvidgning	480	—	—	—	200,000
Visby nya hospital	200	—	—	—	—
Vadstena hospitals vattenledning m. m.	—	—	—	—	200,000
Lunds hospital, I klass paviljonger ...	—	—	—	—	100,000
Psykiatrisk klinik i Lund	102	—	300,000	424,100	—
Psykiatriska kliniker i Stockholm och Uppsala	200	—	—	—	—
Hälsingborgs hospital, nya paviljonger	200	—	—	—	—
Länsplatser vid hospitalen	303	—	—	—	—
Nya platser vid hospitalen	150	—	—	—	—
Nytt hospital i Gävleborgs län	518	—	—	—	—
Vaxholms kasern (eller motsvarighet)	—	305	—	—	—
Lunds kaserner	—	612	—	—	—
Större omändringsarbeten	—	—	—	—	—
Summa	5,048	1,920	3,775,000	4,481,100	4,666,800

Bilaga.

hospitalsplatser m. m. under budgetåren 1928/1929—1937/1938.

1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935	1935/1936	1936/1937	1937/1938	Summa kronor
—	—	—	—	—	—	—	2,662,000
—	—	—	—	—	—	—	1,367,000
—	—	—	—	—	—	—	1,409,000
—	—	—	—	—	—	—	2,200,000
—	—	—	—	—	—	—	50,000
—	—	—	—	—	—	—	234,500
—	—	—	—	—	—	—	116,300
2,300,000	2,100,000	1,550,000	300,000	—	—	—	7,650,000
2,100,000	2,100,000	290,000	—	—	—	—	6,750,000
1,200,000	1,000,000	1,207,600	200,000	—	—	—	3,807,600
—	300,000	900,000	800,000	315,300	200,000	—	2,515,300
281,000	—	477,350	500,000	—	—	—	1,458,350
109,000	—	—	—	—	—	—	209,000
—	—	—	—	—	—	—	724,100
—	—	500,000	500,000	500,000	500,000	—	2,000,000
—	—	—	—	—	500,000	500,000	1,000,000
—	—	—	—	350,000	350,000	360,500	1,060,500
—	—	100,000	200,000	225,000	—	—	525,000
—	—	—	500,000	1,400,000	1,400,000	844,000	4,144,000
—	—	—	—	222,200	1,000,000	803,450	2,025,650
—	—	175,000	1,750,000	1,750,000	525,000	—	4,200,000
—	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	2,100,000
5,990,000	5,850,000	5,549,950	5,100,000	5,112,500	4,825,000	2,857,950	48,208,300